

Preskus znanja

France Prešeren

8. RAZRED

Numerični kriterij ocenjevanja

<u>Točke</u>	<u>Ocena</u>
1–22,5	nzd (1)
23–28,5	zd (2)
29–35,5	db (3)
36–43	pd (4)
43,5–48	odl (5)

Navodilo za pisanje

Pozorno preberi navodila pri posameznih nalogah in odgovore zapiši s pisanimi črkami ali z malimi tiskanimi. Rešitve, zapisane s samo velikimi tiskanimi črkami, bodo točkovane z nič točkami. Pozoren bodi tudi na pravopisno ustreznost, saj se ti bodo za napake odštevale točke.

Datum: _____

Število doseženih točk: _____

Ime in priimek: _____

Ocena: _____

Preden začneš reševati naloge, pozorno preberi še eno izmed Prešernovih pesmi.

Al' prav se piše kaša ali kasha,
se šola novočrkarjev srdita
z ljudmi prepira starega kopita;
kdo njih pa pravo trdi, to se praša.

Po pameti je taka sodba naša:
ak' je od kashe kaša boljga žita,
in boljš' obdelana, in bolj polita,
naj se ne piše kasha, ampak kaša.

Ak' pa po črki boljši jed ne bóde,
in zavolj' črke ne trpi nič škode,
obhaja taka misel nas Slovence,

de pravdajo se ti možje znabiti,
za kar so se nekdanji Abderiti
v sloveči pravdi od oslóve sence.

Razlaga neznanih besed:

pravda: tožba, spor, prepir

novočrkar: pristaš metelčice, črkopisa,
ki je vseboval nekatere cirilskim črkam
podobne znake

abderit: omejen, ozkosrčen človek

1. O čem predvsem govori prebrana pesem? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- a) Pesem govori o prepiru med zagovorniki tradicionalnih in sodobnih jedi.
- b) Pesem govori o ljudeh, ki se prepirajo zaradi starih kopit.
- c) Pesem govori o prepiru med jezikoslovci glede zapisa črk.
- č) Pesem govori o slovesni sodbi, ki jo bodo izvedli nad oslovo senco.

___/1

2. V zadnji kitici je omenjena še ena sodba. Čemu sodijo v tej? Odgovor napiši na črto.

_____

___/1

3. Kakšna se zdi pesniku ta sodba? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- a) Pomembna, saj se v njej pravdajo pametni možje.
- b) Pomembna, saj Slovenci rabimo črke, ki označujejo šumnike.
- c) Nepomembna, saj je vseeno, kako zapisujemo posamezne črke.
- č) Nepomembna, saj se prepirajo o starih kopitih.

___/1

4. a) Kateri v šoli prebrani Prešernovi pesmi je oblikovno podobna zgoraj navedena pesem? Naslov pesmi napiši na črto.

_____

b) V utemeljitvi odgovora izpostavi vsaj štiri njene značilnosti. Zapiši jih na črte.

_____
_____
_____
_____

c) Kako imenujemo to stalno pesniško obliko? Odgovor napiši na črto.

_____

___/4

č) Verzi iz štirivrstične kitice italijanskega pesnika Francesca Petrarce (1304–1374), katerega dela je Prešeren rad prebiral in ga dostikrat omenjal v svojih delih, so pomešani. Postavi jih v pravilen vrstni red tako, da boš upošteval/-a rimo, značilno za štirivrstičnico v taki pesniški obliki. Na črtice pred verzi zapiši številke od 1 do 4.

___ kjer dvoje oces je zalih našlo cesto
___ mi v dušo, ki jo zdaj drže zajeto!
___ in doba, ura, čas in milo mesto,
___ Bog z vami, mesec, dan in srečno leto

(Prevedel Andrej Capuder)

___/1

5. Preberi odlomka iz različnih pesmi. Katere značilnosti balade prepoznaš v njih?

Odgovora napiši na črti pod odlomkoma.

ODLOMEK A

"Mladenič mlad, al' me poznaš,
al' veš, od kod sem jest doma?"
"Jest tebe dobro že poznam,
'z Ljubljane bele si doma."
"Al' veš, mladenič lep in mlad,
kako na mojem domu gre?"

ZNAČILNOST BALADE

ODLOMEK B

Pride v črno goro za bukviso,
k sebi pertisne flintico,
ubil je Rošlina hudega.
Natočil je frišne krvi:
»Nate, mati, pijte vodo s črne gore!
Ste želežli piti mojo kri,
zdaj boste pa pili Rošlinovo.«

ZNAČILNOST BALADE

___/2

6. Preberi verz.

plesále lepote 'z Ljubljane so cele

V vsaki od spodnjih trditev obkroži odgovor, ki ustreza navedenemu verzu.

I. Navedeni verz ima metrično shemo:

a) U-U-U-U-U-U-.

b) U-UU-UU-UU-U.

c) -U-U-U-U-U-U.

č) U-UU-UUU-UU-U.

___/1

II. Stopica takega verza se imenuje:

a) amfibrah.

b) jamb.

c) trohej.

___/1

7. Preberi verz.

*Kar slišala moških okrog je slovét,
skušála jih v mreže razpete je ujet.*

a) Kaj je povedano s podčrtanim delom povedi? Povej s svojimi besedami.

_____

_____

___/1

b) Kako imenujemo podčrtano pesniško sredstvo? Odgovor napiši na črto.

_____

___/1

c) Kateri verz iz Turjaške Rozamunde vsebuje enake vrste pesniško sredstvo? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- a) *ker Turjačan spet gostuje*
- b) *Meč opaši, Ojstrovrhar!*
- c) *v senci pri kamnitni mizi*
- č) *srdca od njih ognja vžgane*

___/1

8. Naloge od 8 do 12 se nanašajo na spodnji odlomek, zato ga najprej pozorno preberi, nato pa odgovori na vprašanja.

»Bog jo živi gospodično,
Bog ji hčere daj enake,
tak' cveteče, tak' sloveče!
Bog ji sine daj junake!
Pod cesarjem zdej narlepši
cvet turjaška roža rase;
sestra bašetova v Bosni,
sonce vse lepote zdanje
po vsim sveti razglašena,
ako slave glas ne laže,
sama bi vtegnila biti
lepši od neveste vaše.«

Katera oseba iz Turjaške Rozamunde je izgovorila besede, ki si jih prebral? Odgovor napiši na črto.

_____

Zakaj je ta oseba to povedala? Odgovor napiši na črto.

_____

___/2

9. Kaj je verz in glasovno ujemanje pri Turjaški Rozamundi? Dopolni povedi.

Verz v Turjaški Rozamundi je _____. Namesto rime je zanjo na koncu verza značilna _____ (npr. rase, zdanje, _____, _____).

___/2

10. Dve izmed naštetih lastnosti nista značilni za to vrsto pesmi. Obkroži črki pred njima.

- a) Opeva viteška junaštva.
- b) Opeva ljubezen grajskih gospa.
- c) Stopica je amfibraška.
- č) Je španskega izvora.
- d) Ima tragičen konec.

___/2

11. a) S katero besedno zvezo je v odlomku poimenovana Turjaška Rozamunda? Odgovor napiši na črto.

_____

___/2

b) Kako imenujemo tako pesniško sredstvo? Odgovor napiši na črto.

_____

___/1

12. Katero vrsto ponavljanja si opazil v odlomku iz pesmi? Podčrtaj ponavljajoči se besedi in poimenuj vrsto ponavljanja.

Ponavljanje se imenuje _____.

___/2

13. Preberi odlomek.

Šest mescov moči tla krvava reka,
Slovenec že mori Slovenca, brata –
kako strašna slepota je človeka!

Ko niso meč, sekira in lopata
jih mogle, lakota nepremagljiva
preti odpreti grada trdne vrata.

a) **Iz katere iz Prešernove pesnitve sta kitici?** Naslov napiši na črto.

_____

Kako imenujemo najobširnejšo epsko pesnitev, katere osnova je zgodovinski dogodek? Odgovor napiši na črto.

_____

___/2

b) **Kako se konča boj?** Obkroži pravilno trditev.

S porazom:

a) kristjanov.

b) poganov.

___/1

c) **Kakšno je zaporedje rim v zgornjih dveh kiticah?** Označi ga in ga poimenuj.

_____

Taka rima se imenuje _____ rima.

___/2

14. Poveži primere pesniških sredstev (v levem stolpcu) z njihovim poimenovanjem v desnem stolpcu, tako da na črte napišeš ustrezne številke.

_____ krvava (reka)

1 preimenovanje

_____ Kako strašna slepota je človeka!

2 posebitev

_____ lakota nepremagljiva preti

3 okrasni pridevek

_____ odpreti grada trdna vrata

4 vzklik

_____ ko niso meč, sekira in lopata jih mogle

5 primera

___/4

15. Ali so naslednje trditve pravilne? Če so pravilne, obkroži DA, če pa so napačne, obkroži NE in napačni podatek popravi, tako da na črto napišeš pravega.

France Prešeren se je rodil kot tretji otrok v Brezi na Gorenjskem. DA NE

Prešeren se je za zdravnika šolal na Dunaju. DA NE

Njegova pesniška zbirka Pesmi je izšla 1846 z letnico 1847. DA NE

Večino najglobljih ljubezenskih pesmi je posvetil Ani Jelovšek. DA NE

Ko je umrl, je bil star 48 let. DA NE

___/5

16. Kranju rečemo tudi Prešernovo mesto. Zakaj mu lahko tako rečemo? Navedi dva podatka, povezana s Prešernovim življenjem, ki sta vezana na Kranj.

___/2

17. Primerjaj Prešernovi pesmi Povodni mož in Turjaška Rozamunda. Napiši besedilo, v katerem boš:

- primerjal značaj in ravnanje Urške in Rozamunde (vsaj tri podobnosti in eno razliko);
- določil pesmima vrsto;
- povzel sporočilo obeh pesmi.

Besedilo naj bo povezano (ne le odgovori na vprašanja). Napišeš lahko največ pet povedi.

___/6